

**Письменник, що змусив говорити про Україну всю Європу
(17 вересня – 155 років від дня народження Михайла Коцюбинського
(1864 – 1913), письменника, автора повісті «Тіні забутих предків»,
написаної на Гуцульщині)**

**Михайло Михайлович Коцюбинський
(17 вересня 1864, Вінниця 25 квітня 1913, Чернігів)
– український письменник, громадський діяч,
голова «Просвіти» в Чернігові.**

Класик української літератури. Вивів національну літературу на європейський рівень. Його називали українським імпресіоністом.

Біографія М. Коцюбинського.

Михайло Михайлович Коцюбинський народився 17 вересня 1864 р. у Вінниці.

З Вінниці сім'я переїхала в містечко Бар, де майбутній письменник навчався в початковій школі з 1875 по 1876 рр.

З 1876 по 1880 рр. М. Коцюбинський навчається в духовному училищі у Шаргороді.

У 1880 р. Михайло Коцюбинський мав намір вступити до університету міста Кам'янець-Подільського, але у зв'язку з частими переїздами сім'ї його бажання не здійснилося, і він повернувся до Вінниці.

У 1886-1889 рр. він дає приватні уроки, продовжуючи самостійне навчання.

У 1891 році складає екстерном іспит при Вінницькому реальному училищі на народного вчителя, після чого працює репетитором.

У 1892-1896 рр. Коцюбинський був у складі Одеської філоксерної комісії, працював у Молдавії, після - в Криму. Пише цикл молдавських оповідань, серед яких "Для загального добра", "Дорогою ціною", "Пе коптьор".

З 1898 р. живе в Чернігові, де працює діловодом при земській управі, завідувачем столом народної освіти, редактором "Земського збірника Чернігівської губернії", у міському статистичному бюро.

У Чернігові зустрічає свою майбутню дружину Віру Дейша, від якої у нього було четверо дітей: Юрій, Оксана, Ірина, Роман

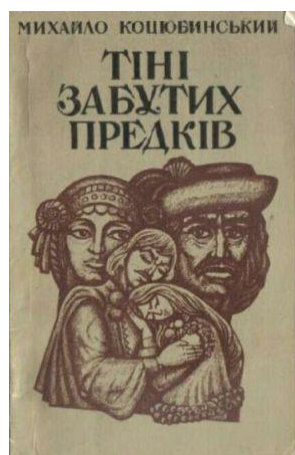
Помер Михайло Коцюбинський 25 квітня 1913 року.

**«Тіні забутих предків» – повість Михайла Коцюбинського,
написана під враженням його перебування на Гуцульщині в
1911 році.**

**У творі розповідається про кохання гуцулів Івана й
Марічки з ворогуючих родів, що трагічно завершується для
обох. У повісті яскраво передано гуцульські побут і життя з
елементами фольклору.**

Повертаючись з Італії влітку 1910 року, Михайло Коцюбинський заїхав у карпатське село Криворівню. Короткі відвідини того краю з мальовничою природою та первозданним побутом мешканців гір не дали письменнику досить матеріалу

для твору, проте бажання написати про «незвичайний казковий народ», гуцулів, не полишило його. Коцюбинський ще раз відвідав гуцульський край, де вивчав звичаї, побут, фольклор його мешканців. На думку письменника, гуцули й у

XX ст. залишились язичниками. Враження від «чарівного полону» горян лягли в основу повісті.

1964 року повість екранізував Сергій Параджанов.

Головні ролі виконували Іван Миколайчук (Іван), (Марічка), Тетяна Бестаєва (Палагна), Спартак Багашвілі (Юра).

Режисер згадував: «Я давно мріяв створити фільм, в якому на повний голос можна було б розказати про поетичну, талановиту душу українського народу».

Після прочитання повісті М. Коцюбинського в Параджанова одразу виникло бажання її поставити. Тож він знайшов твір, що відповів його мистецьким уподобанням.

«Ми хотіли зробити фільм про вільну людину, про серце, яке хоче вирватися, звільнитися від побуту, від дрібних пристрастей і навичок... Ми відкрили для себе Карпати не як етнографічний матеріал. Любов, відчай, самотність, смерть – ось фрески з життя людини, які ми створили».

Досягнення Михайла Коцюбинського.

1. Михайло Коцюбинський - один з найоригінальніших українських письменників. Він вивів літературу на європейський рівень, урізноманітнив її багатограними напрямками, у тому числі модернізмом. Саме його творчість вперше в українській літературі увібрала в себе імпресіонізм, глибокий психологізм, елементи експресіонізму, неореалізм та інші трендові течії мистецтва і культури того часу.

2. Активно боровся проти застарілих сентиментальних традицій в літературі. Багато в чому завдяки цьому, а також сформованим соціальним і політичним умовам життя, коли інтелігенція не діяла, "пасивно споглядала життя" після краху своїх націоналістичних і народницьких ідеалів, Коцюбинський приходить до імпресіонізму - найбільш комфортного для нього напрямку і одночасно творчого методу відображення реальності.

На Коцюбинського-імпресіоніста і блискучого представника психологізму суттєво вплинули також Нечуй-Левицький, Панас Мирний, Гі де Мопассан, шведські письменники і ряд інших відомих літераторів.

Коцюбинський не раз підкреслював: настав час покінчити з обмеженістю і провінційною тематикою української літератури, традиційним описом сільського побуту; українському письменнику необхідно взятися за теми філософські, соціальні, психологічні, історичні ...

3. Вже в ранніх творах Коцюбинського проявилися елементи імпресіонізму, психологізму, а також новий для української літератури "межовий стан" людини, що знаходиться у відчаї, проявилися сюжети, які ще були тісно пов'язані з сільським життям, але, як зазначають критики, відрізнялися від аналогів куди більш глибоким і багатограним охопленням теми автором. Це, наприклад, повість "На Віру", оповідання "Ціпов'яз", "Для загального добра" та ін.

Письменник проявляє величезний потенціал дослідника людських душ, на дивно точно проникаючи в особливості психологічних мотивів тих чи інших вчинків людини.

Особливо яскраво це проявляється у контрасті відображення русифікованого міста, поглиненого жагою до наживи, і українського села, який зберегло первозданну

чистоту, з його гармонійним укладом життя, нехай і наївними, але дієвих поняттями про добро і зло ("П'ятизлотник", "Помстівся", "Ціпов'яз", "По-людськи").

4. Коцюбинський по-новому відобразив проблеми сучасної йому інтелігенції. Він вперше заявив, що багато в чому невдачі інтелігенції пов'язані зі страхом.

Страх як психологічне явище представляв для Коцюбинського особливий інтерес, що знайшло відображення в безсмертному творінні - казці "Хо".

Письменник підкреслює, що страх нав'язується інтелігенції з дитинства, а надалі підтримується суспільством, що знаходиться в "ненормальному стані". Тому, як вважає класик, інтелігенція така боягузлива за винятком небагатьох її представників, здатних мислити незалежно, бачити все з об'єктивної точки зору і робити конкретні дії на благо України.

Надалі психологічний аналіз у творчості Коцюбинського стає все більш глибоким, у найбільш повній формі проявляючи себе в таких його шедеврах, як "Лялечка", "Поєдинок", "Цвіт яблуні" та ін.

Перед революцією 1905-1907 рр. Коцюбинський опубліковує оповідання "Fata Morgana", яке поряд з наступними "Intermezzo", Persona grata, "Коні не винні", етюдами "Хвала життю", "На острові", повістями "Тіні забутих предків" та ін. стають вершиною творчості письменника.

Ці твори моментально завойовують величезну популярність в Україні і далеко за її межами: їх перекладають багатьма мовами світу, за ним знімають художні фільми "Кривавий світанок", "Коні не винні", "Дорогою ціною", "Тіні забутих предків".

5. Ще одна неоціненна заслуга Михайла Коцюбинського - значне збагачення літературної української мови. Він привніс власні новаторські елементи в стилістику і манеру подачі матеріалу, величезну увагу приділяв словотворчості, часто використовував оригінальні мовні конструкції. І разом з тим все це відбувалося на основі народної мови, гармонійно і навіть природно з нею зливалось, навіть, як відзначають літературознавці, часом здавалося, що це сама мова еволюціонує.

У 1882 році Коцюбинський заарештований за зв'язок з національно-визвольним рухом, а після звільнення поліція встановила за ним таємне спостереження. При цьому його квартиру кілька разів обшукували.

У 1890 році у Львові знайомиться з І. Франком, з яким надалі встановлюються дуже добрі стосунки. Крім того, тут Коцюбинський налагоджує контакти з редакціями журналів "Дзвінок", "Правда", "Зоря" і багатьма іншими виданнями Західної України.

У 1911 р. "Товариство прихильників української науки і мистецтва" призначило Коцюбинському довічну стипендію у розмірі 2000 рублів на рік, щоб він міг звільнитися від служби і повністю присвятити себе творчості.

Підготувала Руслана Ониськів
провідний бібліограф